

Adrodd i'r	Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru
Dyddiad	16 Hydref 2023
Swyddog Arweiniol	Stuart Millington, Prif Swyddog Tân Cynorthwyol
Swyddog Cyswllt	Euros Lake – Archwilio Cymru
Pwnc	Archwilio Cymru – Lleihau Galwadau Diangen

PWRPAS YR ADRODDIAD

1. I gyflwyno trosolwg o'r canfyddiadau i'r Aelodau yn ffurfiol yn dilyn archwiliad o larymau tân ffug a gynhaliwyd gan Archwilio Cymru.

CRYNODEB GWEITHREDOL

2. Rhwng mis Tachwedd 2022 a mis Mawrth 2023, aeth Archwilio Cymru ati i adolygu dull gweithredu Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru (yr Awdurdod) o ran lleihau galwadau tân diangen, gan ganolbwyntio'n bennaf ar ei ymagwedd at fynd at alwadau mewn eiddo annomestig.
3. Dyma'r cwestiwn roedd yr adolygiad yn ceisio ei ateb: **A yw'r Awdurdod yn gwneud popeth o fewn ei allu i leihau nifer yr achosion a'r ymatebion i alwadau tân annomestig diangen?**
4. Dyma'r hyn ganfu'r tîm archwilio: **Mae'r Awdurdod wedi lleihau nifer y galwadau tân annomestig diangen y mae'n ymateb iddynt yn sylweddol, ond mae angen iddo fynd i'r afael â risgiau ariannol a phroblemau capasiti i sicrhau bod ei ddull seiliedig ar risg yn gynaliadwy.**
5. Er ei fod yn cydnabod bod yr Awdurdod yn mynd i'r afael â'r broblem o alwadau tân diangen mewn eiddo annomestig yn dda, mae'r adroddiad yn gwneud tri argymhelliad ar sut gellid gwella hyn ymhellach.
6. Mae'r argymhelliad cyntaf yn ymwneud â sut mae'r Awdurdod yn gallu dangos effaith galwadau tân diangen o safbwynt ariannol, i gynnwys cofnod a dadansoddiad gwell o ddata i sicrhau bod arbedion effeithlonrwydd yn cael eu yn nodi a'u cyflwyno'n gywir.
7. Mae'r ail argymhelliad yn canolbwyntio ar sut gellir integreiddio neu ddarparu data Larymau Tân Awtomatig (AFA) i eraill, yn ogystal â sut gellir ychwanegu gwerth at waith timau Diogelwch Tân Busnesau yn benodol.
8. Mae'r trydydd argymhelliad yn ymwneud ag adeiladu cydnerthedd i mewn i'r ffordd y caiff galwadau tân diangen eu rheoli, a hynny yng nghyd-destun heriau capasiti sefydliadol sylweddol.

ARGYMHELLION

9. Argymhellir bod yr Aelodau'n:

- i) nodi cynnwys adroddiad lleihau Galwadau Tân Diangen Archwilio Cymru.

SYLWADAU GAN Y PANEL GWEITHREDOL

10. Yn flaenorol, ystyriodd y Panel Gweithredol yr adroddiad hwn yn eu cyfarfod ar 19 Mehefin.

CEFNDIR

11. Rhwng mis Tachwedd 2022 a mis Mawrth 2023, gofynnwyd cyfres o gwestiynau i aelodau staff ar wahanol lefelau ledled Gogledd Cymru, gan roi ffocws clir ar yr ymdrechion a wnaed eisoes, yn ogystal â lle'r oedd potensial yn bodoli i leihau nifer yr achlysuron pan gaiff adnodd ei symud heb fod angen er mwyn ymateb i alwad ddiangen mewn lleoliad annomestig.
12. Cafodd archwiliadau tebyg eu cwblhau gan Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru ac Awdurdod Tân De Cymru.
13. Rhoddodd Archwilio Cymru adroddiad drafft i swyddogion a chafodd sylwadau eu cyflwyno i'w hystyried. Roedd y sylwadau hyn yn canolbwyntio'n bennaf ar wahaniaethu'n gliriach rhwng galwadau diangen mewn eiddo annomestig ac eiddo domestig.
14. Datblygodd Archwilio Cymru gofnod o'r sylwadau hyn, ac yn dilyn hynny darparodd ymateb o ran lle cafodd newidiadau i'r ddogfen eu gwneud a lle mae arsylwadau Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru (y Gwasanaeth) wedi'u nodi, eu derbyn neu eu derbyn yn rhannol.

GWYBODAETH

15. Roedd yr archwiliad yn ystyried pob polisi sy'n gysylltiedig â galwadau diangen, sut cafodd ei ddatblygu a sut mae'n cael ei weithredu ar hyn o bryd; yn ogystal â sut mae'r gwaith o leihau galwadau diangen yn cael ei fonitro a'i werthuso.
16. Mae'r adroddiad yn darparu crynodeb ac adroddiad manwl, gyda'r adroddiad manwl yn cyfeirio at:
  - Sut mae'r gwasanaethau tân ac achub yn wynebu'r amgylchedd ariannol a gweithredol mwyaf heriol mewn cenhedlaeth;
  - Beth yw galwadau tân diangen a pham mae'n bwysig eu gostwng; a
  - Sut mae galwadau diangen yn cael eu rheoli gan Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru.
17. Mewn perthynas â heriau ariannol a gweithredol, mae'r adroddiad yn disgrifio dyheadau Llywodraeth Cymru i ostwng y galwadau diangen er mwyn rhyddhau adnoddau a capasiti.

18. Mae hefyd yn dangos sut gellid gwneud gwell defnydd o unrhyw gynnydd o ran capasiti o ganlyniad, fel rhan o rôl ehangach diffoddwr tân neu wella'r amser sydd ar gael i ddiffoddwyr tân gynnal eu cymwyseddau gweithredol eu hunain.
19. Yn yr adran beth yw galwadau diangen, caiff categorïau System Adrodd Digwyddiadau (IRS) y Swyddfa Gartref ar gyfer galwadau diangen eu disgrifio. Mae'r wybodaeth yn yr adran hon yn adlewyrchu'r gwaith cadarnhaol a wnaed dros nifer o flynyddoedd i herio'r rhai a allai fod yn gwneud galwadau maleisus i'r Gwasanaeth, ond mae hefyd yn tynnu sylw at y ffaith bod y gyfran fwyaf o alwadau diangen yn deillio o systemau larwm tân awtomatig diffygiol.
20. Un pwynt i'w nodi yma yw y bydd hyn hefyd yn cynnwys galwadau diangen mewn lleoliadau domestig. Nid yw galwadau diangen mewn lleoliadau domestig o fewn cwmpas yr adolygiad hwn ac nid oes unrhyw awydd i leihau ein presenoldeb mewn digwyddiadau o'r math hwn, gan eu bod yn helpu ein staff i fynd allan o'r orsaf a darparu cymorth i'r rhai sydd fwyaf mewn perygl o dân.
21. Mae'r adroddiad yn mynd ymlaen i dynnu sylw at oblygiadau ariannol ymateb i alwadau tân diangen pan nad oes angen iddynt, gan hefyd nodi'r cymhlethdodau o fesur unrhyw arbedion termau real yn gywir. Darperir enghreifftiau o adegau mae Gwasanaethau yn Lloegr wedi dechrau adennill costau trwy godi tâl am ymateb i alwadau gan bobl sy'n droseddwyr ailadroddus cronig.
22. Disgrifir hefyd y goblygiadau amgylcheddol a diogelwch ffyrdd sy'n deillio o ymateb i ddigwyddiadau pan nad oes angen iddynt.
23. Mae adran olaf yr adroddiad yn archwilio'r polisi cyfredol y mae GTAGC yn ei ddefnyddio, yn ogystal â data perfformiad sy'n disgrifio gostyngiad sylweddol ers 2015/16, gyda nodyn rhybuddiol i dynnu sylw at gynnydd bach yn 2021/22. Unwaith eto, rhaid inni gydnabod bod yr adran hon yn cyfeirio at gynnydd ar y cyd ar gyfer eiddo domestig ac annomestig. Serch hynny, mae angen monitro unrhyw gynnydd yn barhaus, yn arbennig mewn lleoliadau annomestig.